

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2003 rd

Statsrådets redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 september 2003 statsrådets redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) till utrikesutskottet för beredning. I enlighet med talmanskonferensens beslut har utrikesutskottet beslutat ge de övriga fackutskotten en möjlighet att lämna utlåtande till utri-

kesutskottet till den del saken faller inom deras behörighet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jaana Palojärvi, undervisningsministeriet.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

I statsrådets redogörelse presenteras EU:s framtidskonvents utkast till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa och statsrådets utgångspunkter och mål vid den konferens för re-

geringarna i Europeiska unionens medlemsstater som kommer att öppnas i Rom den 4 oktober 2003.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

De viktigaste ändringarna med tanke på undervisningsministeriets behörighet hänför sig till unionens gemensamma handelspolitik, unionens kompetens inom forskning, immateriella rättigheter/en ny rättslig grund för immateriella rättigheter och kompetensen inom idrottsfrågor.

I avsnittet om den gemensamma handelspolitiken konstateras att förslaget till konstitutionellt fördrag i huvudsak motsvarar statsrådets målsättning. I konventets förslag fastställs att

den gemensamma handelspolitiken faller inom unionens exklusiva behörighet. Det betyder att handelspolitiska avtal, också om de innehåller punkter som hänför sig till offentliga tjänster, inte längre kräver nationell ratificering utan att gemenskapen ratificerar avtalen för sina medlemsstater. Med tanke på en tryggad offentlig basservice ville Finlands representanter i konventet få in bestämmelser om att handelspolitiken inte kan användas som ett verktyg för att inverka internt på behörighetsfördelningen mellan

unionen och medlemsstaterna eller för att samordna det nationella regelverket på områden där det enligt det konstitutionella fördraget inte är möjligt att samordna medlemsstaternas lagar och förordningar. Enligt redogörelsen uppfyller det konstitutionella fördraget dessa krav. Vidare föreslås där att den nuvarande bestämmelse ska bevaras som säger att rådet och kommissionen ska se till att de avtal som förhandlas fram är förenliga med unionens interna politik och regler. Reglerna avser att säkerställa att den nationella behörigheten i fråga om välfärdstjänster och kulturella tjänster inte kan inskränkas genom handelspolitiken. Den offentliga basservicen skyddas dessutom av att de offentliga tjänsterna entydigt står utanför WTO:s handelsavtal (GATS), som i första hand reglerar handeln med tjänster. Enligt avtalet kan parterna själva bestämma vilka offentliga tjänster som står utanför GATS. När det gäller GATS-avtalet har Finland avhållit sig från åtaganden som rör social- och hälsovårdstjänster, utbildningstjänster och kulturella tjänster. Hos oss ingår de i allt centralt i den offentliga basservicen.

I sina slutsatser om den gemensamma handelspolitiken inskräpper regeringen att det genom avtalsbestämmelserna måste säkerställas att vi har kvar vår nationella beslutanderätt i fråga om den offentliga basservicen, däribland utbildningstjänster och kulturella tjänster samt social- och hälsovårdstjänster. Regeringen gör motsvarande utfästelse om utbildningstjänsterna och de kulturella tjänsterna i sitt program.

Konventets förslag om beslutsfattandet i frågor som hänför sig till den gemensamma handelspolitiken är visserligen oklart, inte minst vad gäller de inbördes hänvisningarna mellan artiklarna III-227 och III-217. Konventet föreslår att huvudregeln i beslutsfattandet om internationella avtal ska vara att det krävs enhällighet för internationella avtal på områden där unionsakter ska antas med enhällighet. Enligt utredning till utskottet ställer denna parallellism helt väsentliga faktorer utanför granskningen. Också behörighetsaspekter och eventuella harmoniseringsförbud bör vägas in. Det är en helt annan sak att fatta beslut, också beslut med kvalificerad majoritet,

i en sektor som räknas till områdena för stödjande åtgärder och där det råder harmoniseringsförbud än i en sektor som faller inom unionens exklusiva kompetens. Skyddsklausulerna i artikel III-217 punkt 5 i konventets förslag ser inte ut att lösa dessa problem.

Kulturutskottet anser att oklarheterna och tvektigheterna i fråga om det handelspolitiska beslutsfattandet i förslaget absolut bör rättas till. Utskottet har konsekvent påpekat att det anser det utomordentligt viktigt att vi har kvar vår nationella beslutanderätt i utbildningspolitiska frågor. Därför bör avtalsbestämmelserna vara så klara att det nationella beslutsfattandet inte sätts på spel. Det primära målet för utskottet är att beslutsfattandet i handelspolitiska frågor för utbildningens del förblir oförändrat.

Utskottet ser det som viktigt att bestämmelserna om handelspolitiken kompletteras vid regeringskonferensen med en klar och tydlig regel, precis som regeringen föreslår, om att bestämmelserna om den inre marknaden inte får ingripa i medlemsstaternas suveräna ansvar för att finansiera, ordna och tillhandahålla utbildningstjänster och kulturella tjänster.

Enligt fördragsutkastet omfattas bland annat forskning och teknisk utveckling av delad behörighet, men det faktum att unionen utövar sin behörighet får inte hindra medlemsstaterna att utöva sin inom området forskning. Utskottet omfattar regeringens syn att forskningen och den tekniska utvecklingen bör höra till områdena för stödjande åtgärder.

Utskottet omfattar regeringens syn också på den punkten att konventets förslag i slutakten till ny rättslig grund för immateriella rättigheter kan godkännas med en sådan korrigering att den bara gäller industriella rättigheter och beviljande och registrering av dem. Artikel 1 är i sin nuvarande form oklar och delvis felaktig både innehållsligt och juridiskt sett.

För de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheternas del hänvisar utskottet till grundlagsutskottets ställningstagande till statsrådets utredning om Europeiska unionens framtid (GrUU 25/2001 rd). Grundlagsutskottet ger sitt stöd åt tankegångarna att stadgan om de grund-

läggande rättigheterna ska vara bindande på ett generellt plan. Men det måste understrykas att de grundläggande fri- och rättigheterna enligt vår grundlag också efter att stadgan har införlivats med rättssystemet ska vara lika heltäckande som nu. Därför är det viktigt att de grundläggande rättigheterna i EU omfattar juridiskt bindande

ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter samt miljö- och minoritetsrättigheter.

Utlåtande

Kulturutskottet föreslår

att utrikesutskottet bör beakta det som anförts.

Helsingfors den 18 september 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Sinikka Hurskainen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Tuomo Hänninen /cent
Jyrki Katainen /saml
Rauno Kettunen /cent
Minna Lintonen /sd
Pehr Löf /sv (delvis)
Kirsi Ojansuu /gröna

Aila Paloniemi /cent
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
Marja Tiura /saml
Jutta Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /saml
Unto Valpas /vänst
ers. Minna Sirnö /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila
utskottsråd Carl Selenius.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Konventets förslag till konstitution för Europa kan enligt regeringens uppfattning i långa stycken godkännas som sådant. Det är vår uppfattning att riksdagen bör uttala sin ståndpunkt till i vilken mån bestämmelserna i konstitutionen bör ändras vid regeringskonferensen för att såväl Finlands nationella intressen som medborgarnas intressen ska bli tillgodosedda på ett adekvat sätt och för att Europa i framtiden ska utvecklas mot större välfärd och social samhörighet. Nu är frågan om regeringen vid konferensen den 4 oktober 2003 kommer att hålla fast vid riksdagens tidigare ståndpunkter till den nationella beslutanderätten och finansieringen beträffande utbildningstjänster och kulturella tjänster eller inte. Utskottet är inte helt tydligt på denna punkt, trots att det i sitt utlåtande lyfter fram väsentliga frågor med tanke på EU:s konstitution och Finland.

Konventets förslag om beslutsfattandet i frågor som gäller den gemensamma handelspolitiken är oklart och därför föreslog vi följande uttalande om behörigheten i fråga om utbildningstjänster och kulturella tjänster i utskottets utlåtande:

Riksdagen förutsätter att bestämmelsen om beslutsfattande i fördragsutkastet absolut måste tydliggöras för att det inte ska gå att ingripa i unionens interna behörighetsfördelning genom handelspolitiska avtal eller samordna rättsakter där det

enligt unionens konstitution inte är möjligt. Vidare förutsätter riksdagen att ett krav på enhällighet i beslut om utbildningstjänster och kulturella tjänster skrivs in i konstitutionen för den situationen att rådet bemyndigar kommissionen att förhandla om handelspolitiska avtal eller godkänner ett avtal som kommissionen förhandlat fram.

För det andra vill vi understryka att medlemsstaternas ansvar för att finansiera, ordna och tillhandahålla utbildningstjänster och kulturella tjänster inte får påverkas genom bestämmelser om den inre marknaden. Därför föreslog vi följande uttalande om finansieringen av utbildningstjänster och kulturella tjänster i utskottets utlåtande:

Riksdagen förutsätter att bestämmelserna om den inre marknaden kompletteras vid regeringskonferensen på det sätt som regeringen föreslår med en klar regel om att bestämmelserna i kapitlet om den inre marknaden inte får användas för ingrepp i medlemsstaternas skyldighet att finansiera, ordna och tillhandahålla utbildningstjänster och kulturella tjänster.

Förslaget

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

att utrikesutskottet beaktar det ovan anförda.

Helsingfors den 18 september 2003

Unto Valpas /vänst
Minna Sirnö /vänst
Kirsi Ojansuu /gröna